

KAZAKİSTAN'DA FOLKLOR FAALİYETLERİ*

Ali Abbas ÇINAR

Kazak sözü, "hür, cesur, yiğit, mert, silahşör, bağımsız" anlamlarına gelmektedir. Zeki Velidi Togan, siyasal bir amaçla, bir ayaklanma sonucu kırlara çekilen başkaldırcılara "Kazak" denildiğini ifade etmektedir. Ahmet Caferoğlu ise "Kazak" sözünün "silahşör, kızan, askerlik yükümlüsü" anlamına geldiğini belirtmektedir. Türklerin; Kırgız, Özbek, Türkmen, Azeri, Kazak vb. şekilde gruplaşmaları, binlerce yıldır sürüp gelen Türk dilinin geçirmiş olduğu evrelerle ilgilidir. Yapı bakımından bitişken (eklemeli) diller grubuna giren Türkçe, kaynakları bakımından Ural-Altay dil ailesinin Altay kolundadır. Türk dili tarihi üzerinde yoğunlaşan bilim adamları Türkçe'nin evrelerini şöyle sıralamaktadırlar: 1. Altay çağı, 2. En eski

Türkçe çağı, 3. İlk Türkçe çağı, 4. Eski Türkçe çağı, 5. Orta Türkçe çağı, 6. Yeni Türkçe çağı, 7. Çağdaş (Modern) Türkçe çağı. Köktürk-Uygur çağından sonra, Karahanlılar döneminde Türkler müslümanlığı benimsemişlerdir. Bunun etkisiyle binlerce eser yazılmıştır. Karahanlı Devleti (840-1212) ve Büyük Selçuklu Devleti (1040-1157) içinde konuşulan Türkçe; zamanla, çeşitli faktörlerin etkisiyle doğuda Çağatayca, kuzeyde Kıpçakça, batıda Oğuzca adını alan ve daha sonra Osmanlıca olarak bilinen üç büyük lehçeye ayrılmıştır. Türkçenin lehçelere ayrılması Yeni Türkçe çağı (XVI- XX. yüzyıl)'nda da devam etmiştir. Bu yüzyıllarda Türkçe'de; Özbekçe, Kazakça, Azerice, Osmanlıca, Kırgızca gibi 20'nin üzerinde lehçe meydana gelmiştir. Bu lehçeler de ses ayrılıkları yüzünden ağızları oluşturmuştur.

* Bu çalışma, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Halkbilimi Anabilim Dalı Doktora Ders Programı çerçevesinde hocam Prof. Dr. Umay GÜNEY'in öneri ve yol göstericiliği ile gerçekleştirildi. Bu yapılırken asıl kaynağımız Kazakistan Ansiklopedisi (13. Cilt, Almatı 1980) oldu. Kazakistan'da, T.C. Kültür Bakanlığı Halk Kültürlerini Araştırma ve Geliştirme Genel Müdürlüğü'nün görevlendirmesiyle ilkini 1992, ikincisini 1993'te yaptığımız araştırma, derleme ve gözlemlerimiz ile; basılı kaynaklardan yararlanarak bu çalışmayı hazırladık. Kaynakçayı çalışmanın sonuna ekledik.

Kazaklar, Türklerin Kıpçak grubu içinde yer alırlar. Kazakistan'da yapılan arkeolojik kazılarda elde edilen belge ve bulgular ile Yenisey bölgesinde ortaya çıkarılan belgelerin Türk kültür tarihinin eski yazılı kaynakları olduğu ve Kazakistan'da bulunan belgelerin Yenisey'deki kaynaklarla aynı özellikleri taşıdığı tesbit edilmiştir.

XV. yüzyılın ortalarından XVIII. yüzyılın sonlarına kadar hüküm süren Büyük Kazak Hanlığı, Rus, Çin ve Moğol asıllı Kalmukların sürekli saldırılarıyla yıkılmıştır. Taşkent'in istilasının gerçekleştiril-

diği 1865 yılına gelindiğinde Kazakistan topraklarının büyük bir bölümü Rusların eline geçmiştir. Rus ve Çinlilerin anlaşmaları sonucu toprakları iki ülke tarafından 1882 yılında tamamen gaspedilmiştir. 16 Kasım 1991 tarihinde bağımsızlığını ilân eden Kazakistan Cumhuriyeti'nin nüfusu 16 milyon, yüzölçümü 2.717.100 km² dir.

Yaşanılan coğrafya ve sosyal yapı Kazak Türklerinin tarımdan çok hayvancılık yapmalarının başlıca sebebi olmuştur. Özellikle at ve koyun yetiştiriciliği; Kazakların yazın geniş otlakların yer aldığı yaylalara, kışın ise daha kuytu kesimlere, kışlaklara göç etmeleri sonucunu doğurmuştur. Bu yaşayış tarzı, onları geniş ufuklara hükmetme, yeni yerler keşfetme yoluna itmiştir. Kendini, oluşturduğu bu dünyada hür hisseden Kazak Türkü için hemen yerleşik hayata geçmek zor olmuştur. Ekonomik ve sosyolojik sebeplerle yapılan göçler Kazakların yazılı kültürünün gelişmesini engellemiş, buna karşılık sözlü kültür alabildiğine yaygınlaşmış, zenginleşmiş, çeşitlilik kazanmıştır. Yaşanılan hayatın bir sonucu olarak folklor değerleri, Kazak halkını oluşturan sosyal tabakaların tümünde (ulu, orta, küçük cüz) aynı önemle benimsenmiş, teşvik edilmiş, sevilmiştir.

Kazak Türklerinin cüzler biçimindeki sistemli **öğrütlenmesi** töre ve geleneklerin dinamik bir özellik göstermesini ve sürekli olmasını sağlamıştır. İslâmiyetin kabulüne rağmen yaşanılan hayat tarzı eski inançların canlı bir şekilde sürmesine yol açmıştır.

Düğünler, "büyük ulus bayramı" olarak nitelendirilen "Nevruz bayramı", doğum ve ölüm törenlerinde yapılan uygulamalar, verilen yemekler oldukça görkemli olmakta, geleneksel değerler sürekli kılın-

maktadır. Bu törenlerde söylenen türkü, destan, şiir vb. halk edebiyatı ürünlerinde Kazak Türklerinin inanç sistemi, dünya görüşü, felsefesi, gelecek hakkındaki düşüncesi yansıtılmaktadır.

Kazak folkloru konusundaki ilk çalışmalar; genellikle, ya doğrudan Rus folklorcuları tarafından veya Rus okullarında yetişen Kazakların Rus folklorcuların kullandıkları araştırma ve derleme teknikleri kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Bu araştırmalar ve yapılan yayımlar, bütün dünyada olduğu gibi öncelikle halk edebiyatı ağırlıklı çalışmalarla başlamıştır. Halk edebiyatı ürünleri değerlendirilirken, yeri geldikçe folklorun alt kadroları halk edebiyatı genel başlığı altında yer almıştır. Evlenme törenleri ile ilgili bilgiler "türküler" başlığı altında verilebilmiştir.

Kazak Türkünün hayatında epik ve lirik şiir çok önemli yer tutar. Günlük konuşma dilinin zenginliği ve sanatlı oluşu, sözlü kültürün Kazak hayatının temel dinamiği olmasından kaynaklanmaktadır. Çocuklara aile içinde daha küçük yaşlarda dil eğitiminin verilmesi; süslü, sanatlı konuşamayanların yerilmesi, şiire ne denli önem verildiğinin ifadesidir. İşgal yıllarında millî duyguların yansıtıldığı, sürekli kılındığı alanların başında şiir gelir. Kazak Türkü şiirle doğar, şiirle ölür. Böyle olunca da yapılan değerlendirmeler ele alınan konular bu çerçevede gerçekleşmektedir.

Rus ve Avrupa bilim adamlarının Kazaklar hakkındaki çalışmaları 18. yüzyılın sonlarında başladı. Bu çalışmalarda Kazak halkının coğrafya, ekonomi, tarih, töre ve gelenekleri ele alındı. Folklor, ilk dönemlerde sadece etnografya konusundaki araştırmalara açıklayıcı bilgi sağlamak için yardımcı unsur olarak görüldü. Bunlardan; P. Pallast'ın "Rusya İmparatorluğu-

nun Her Şhrine Seyahat" (1771), N. Riçkov'un "Kazak Kırsal Bölgesine 1771 Yılında Seyahat Günlüğü" (1772), İ. Georgi'nin "Rusya'da Bulunan Bütün Halkların Yapısı" (1776) adlı çalışmalarda Kazak folkloru konusunda bilgiler bulunmaktadır.

Kazak folklorunun doğrudan doğruya malzeme olarak araştırılmasını, ilk defa yine bir Kazak olan Şokan Velihanov (1835-1865) gerçekleştirdi. Onun; atasözü ve deyim, hikâyec, masal, türkü, destan ve mitoloji konusundaki derlemeleri ilk çalışmalar olarak büyük önem taşımaktadır. Velihanov sadece malzemeleri toplamakla yetinmedi, bunlardan Kazak halkının tarihini aydınlatmak için de yararlandı, Kırgız Türklerinin folkloru konusunda da çalışmalar yaptı. "Kazak Seceresi", "Ulu Cüz Kazaktarının Anız-Engimeleri men Anızdarı" yaptığı çalışmalardan bazılarıdır.

Kazak folkloru konusunda bilimsel çalışmalar yapan araştırmacılardan biri de W. Radloff (1837-1918)'tur. Radloff 1860-1870 yılları arasında her yıl (1864 hariç) yaptığı gezilerde derlediği dil malzemesini 1866-1907 yıllarında 18 cilt halinde (10 cilt metin, 8 cilt tercüme) yayınlamıştır. Proben olarak tanınan bu metinlerin 3. cildi Kazak halk edebiyatının örneklerine hasredilmiştir.

Radloff, derlediği malzemeyi vasiyet, lirik ve epik tür olmak üzere üç bölüme ayırmış; bunları da alt başlıklar halinde vermiştir.

Hem Velihanov, hem de Radloff, malzemeyi derleyip yayınlarken derlenen malzemeye müdahale etmediler ve aynen yayınladılar. Kaynak kişiler hakkında da kısaca bilgilere yer verildi.

Rus coğrafya bilgini G. Potanin (1835-

1920) "Güneybatı Moğolistan Fıkraları / Oçerkiy Severozapadnoy Mongoliiy" (1881-1883), "Kazak ve Altay Vasiyetleri ile Efsane ve Masalları / Kazak-Kırgızskie i Altayskie Predaniya, Legendı i Skazki" (1917) adıyla yayımladığı çalışmalarda; Kazakların hikâyec, efsane, masal, türkü, atasözü, destan ve ağıt örneklerine yer verdi. "Orta Asırdaki Avrupa Destanlarında Doğu Etkisi / Vostoçnite Motivi v Srednevekovom Evropeyskom Epose" (1899) adlı araştırmasında Kazak halk edebiyatı örneklerinin Avrupa milletlerini folkloruna giriş yollarını ve etkisini gösterdi.

Kazak folkloru konusunda 19. yüzyılım ikinci yarısından sonra bütün dünyada ve Rusya'daki çalışmalara paralel olarak âni bir ilgi artışı olmuştur, bir çok eser basılmıştır. A. Vasiliev "Kazak Halk Edebiyatının Örnekleri / Obrazitsı Kırgızskoy Narodnoy Slovesnosti" (1896), N. Pantusov "Kazak Dilini Öğrenmek İçin Materyaller / Materyalı k İzuceniyu Kazak - Kırgızkogo Nareçiya" (1899-1904) başlıklı eserler bunların başlıcalarıdır.

Bu arada, özellikle Kazak araştırmacı A. Dibaev geniş araştırmalar gerçekleştirmiştir. "Kazak Kahramanları Destanları" (1992) adlı çalışmada "Alpamıs", "Kobılandı Batır", "Kambar Batır", gibi destanlara yer vermiştir. Bu destanlar ile birçok masalı incelemiş, karşılaştırmalı olarak yayınlamıştır. Onun "Sırderya Bölgesinin Statik Yapısı için Toplanan Materyaller / Sırdariya Oblısının Statistikası Üşin Ciyналған Materyaldar" adlı çalışmasının bilimsel değeri oldukça önemli olan bir çalışmadır. A. Dibaev, Rus araştırmacı G. Potanin'in kullanmış olduğu "karşılaştırmalı araştırma metodunu" kendi araştırmalarında uygulamıştır.

Kazakça olarak yayımlanan "Kazak", (1913-1918) "Alaş" (1916-1917) ve "Sarı-

arka" (1917-1918) gazetelerinde masal, türkü, atasözü ve deyimler ile gelenek ve göreneklere yer verilmiştir.

1917 Ekim İhtilâlinde sonra Sovyetler Birliğini oluşturan milletlerin tümünde folklor alanındaki çalışmalara daha hız verildi. 1920'den 1940'a kadar sisteme uygun olmak şartıyla karşılaştırmalı araştırmalara önem verilirken, 1940'ın ikinci yarısından sonra bu anlayış değişti. 1948'den Stalin'in ölümüne kadar komünist anlayış ve terminolojiye uygun çalışmalar yapıldı, Batı kaynaklarının dipnot olarak bile kullanılması hoş karşılanmadı.¹

Destanlarda geçen han, saray vb. temalardan dolayı burjuva değerlerinin verilmemesi gerektiği düşüncesinden hareketle bazı destanların yayımlanması yasaklandı. Stalin'in ölümünden sonra bu konudaki görüşler değişerek destan kahramanının halkın önderi olduğu, destanlarda dile getirilenlerin, dolayısıyla kahramanlık, dürüstlük, Han ve Sultana karşı çıkmak gibi yüce değerlerin verilmesi gerektiği görüşü önem kazandı.

1954 yılına gelinceye kadar Orta Asya Türk kavimlerinin destanlarının feodalizm döneminde doğmuş oldukları ileri sürülmekteydi. Buna göre sözlü edebiyatın "altın dönemi" feodalizmle birlikte doğmuş, gelişmiş ve yayılmıştı. Feodalist düşüncüyü yaratan bu destanlar komünist ideolojiye aykırı oldukları için yasaklanmalıydı. Özbek araştırmacı A. Akdunabiyev ile Rus araştırmacı A. Stefanov "Alpamış" destanının feodalizm döneminin eseri olduğunu ileri sürdüler. Manas ve Korkut Ata Kitabı gerici destanlar olarak tanıtılıp yasaklandı. Kazak destanlarının ("Kambar Batır" destanı hariç) hepsi feodalizm döneminin kalıntıları oldukları gerekçesiyle öğretim programından çıkarıldı.

1956'da Taşkent'te bir folklor kongresi düzenleyen A. Borokov, bildirisinde; feodal dönemde ortaya çıkan destanların zorbalığa karşı olduğunu belirtirek; kahramanların ün peşinde değil; ateşin başında, ocağın yanında birer halk adamı olduklarını; destanların burjuva hayatını değil, halkın yaşantısını yansıttığını, destanın esas sistemini halka ait unsurların oluşturduğunu ifade etti.

1961 yılında Kazakistan Bilimler Akademisi, Kazak halkının ihtilâlden önceki yazılı edebiyatına yönelik bilimsel konferanslar düzenledi. Konferans metinlerini "Edebi Miras ve Onun Araştırılması" (1963) başlığı ile yayınladı.

Ekim ihtilâli'nden sonra, Kazak folkloru alanında araştırma, derleme ve yayım yapan A. Dibaev, S. Seyfullin, M. Avezov, I. Cansugirov ve B. Maylin'in pek çok emeği geçti. A. Zataevič "Kazak Halkının 1000 Türküsü / Eni" (1925), "Kazak'ın 500 Türkü ve Ezgisi / Kazak'ın 500 Eni men Küyi" (1931) adlı araştırmalarını yayınladı. S. Seyfullin'in "Kazak'ın Eski Edebiyat Nuskaları" (1931), "Kazı Körpeş - Bayan Suluv" (1936), çalışmaları gün yüzüne çıktı. İdeolojik propogandanın yapılmasında, kitlelerin harekete geçirilmesinde edebiyattan ve sanattan yararlanıldığı gibi halk şairlerinden ve halk şürinden olabildiğince yararlanıldı. Kazak halk şairleri 1934'te ülke çapında bir araya getirildi, yarışmalar düzenlendi.

Orınbay, Süyinbay, Maylıhoca, Kulmambet, Maykot vb birçok hak şairinin sözleri değerlendirildi. Halk edebiyatının diğer örnekleri de Sovyetler Birliğini oluşturan diğer topluluklarda olduğu gibi bu dönemde hızla derlenmeye başlandı. "Kazak Atasözü ve Deyimleri / Kazak Makal-Metelderi" (1933), "Örnekler / Mısaldar" (1936), "Kazak Masalları / Kazak

Erteğileri" (1939), "Bilmeceler / Cum-baktar" (1940), "Kazakistan Halk Şairleri-nin Atışması / Kazakistan Halk Akındarı-nın Aytısı" (1944), "Âşıklar Atışması / Akındar Aytısı" (1944), vb. adlı çalış-malar gerçekleştirildi. "Atışma / Aytıs" (1942), "Kobılandı Batır" (1937), "Kazak Masalları / Kazak Erteğileri" (1937-1938), basılıp yayımlandı.

Yapılan derlemeler ve bu derleme me-tinlerinin bir bölümünün olduğu gibi ya-yınlanması yanında, halk edebiyatı değ-erlerinin bilimsel anlamda değerlendirilmesi çalışmaları da yine bu yıllarda daha önem kazandı. S. Seyfullin'in "Kazak Edebiyatı" (1932) adlı kitabında Kazak folklorunun çeşitli yönleri ve özellikleri tartışıldı. M. Avezov "Kazak Edebiyatının Tarihi" (1927) adlı kitabında folklor ile yazılı edebiyatın 18. ve 19. yüzyıldaki ilişkileri ve sözlü edebiyatın özellikleri üzerinde durdu.

Buna benzer çalışmalar S. Muhanov, B. Kencebaev, E. Ismayılov, M. Karataev v.b. bilginlerce de ele alındı. Bununla bir-likte A. Margulan'ın çalışmalarında sözlü edebiyatın Kazak tarihi ile bağları kurul-du. M. Avezov'un Rus yazar L. Cobolov ile birlikte yazdığı "Kazak Halkının Des-tanı ve Folkloru / Kazak Halkının Eposu men Folklor" (1940) adlı çalışmasında Kazak sözlü edebiyatının çeşitli türlerini ayrı ayrı; masallar, hikâyeler, ata sözleri, bilmeceler tarihî ve kahramanlık destanla-rı, araştırmalar biçiminde ele alıp inceledi. "Kazak Edebiyatının Tarihi" (1948) nde sözlü edebiyatın yapısı üzerinde ayrı ayrı dururken buna uygun derleme metinlerini de verdi.

Sözlü edebiyat örneklerini toplayıp gün yüzüne çıkartılmasının yoğunlaştırıldı-ğı dönemlerden biri de 1950-1960 yıllar-ındır. "Kambar Batır", "Kozı Körpeş - Ba-

yan Suluv" "Alpamış", "Kız Çipek" gibi destanlar ile folklorun diğer dallarına ait bilimsel çalışmalar bu yıllarda gerçekleşt-irildi. Bu çalışmalar yapılırken hem Ka-zak halkının, hem de diğer halk veya mil-letlerin çıkarmalarının karşılaştırılması yoluna gidildi.

1960 yıllarının sonuna gelindiğinde folklorun değerlendirilmesi, araştırılması ve kullanılan metodun değiştirilmesi ge-rektiği yolunda üç yeni düşünce gelişt-i. Bunun sonucu olarak daha önce sözlü edebiyat içerisinde değerlendirilen folklo-run ayrı bir dal olduğu, halk şairleri ile destanlarının folklor kadrosu içinde değil, halk edebiyatı içerisinde ele alınması ge-rektiği savunuldu. M. Mağavin'in "Kopuz Sarını" (1968), I. Düysenbaev'in "Asırlar Sırrı" (1970), Z. Kospakov'un "Enşi Tak-tiri" (1971), K. Sıdıkov'un "Akın, Cıravlar / Halk Şairleri ve Destancılar" (1974), M. Carmuhammedov'un "Atışmanın Çıkış Yolları / Aytısın Damuv Coldarı" (1976) adlı eserlerinde, M. Düysenov'un makale-lerinde; halk şair ve destancıların söyle-diklerinin folklordan ayrı olarak değ-erlen-dirilmesi, bunların sözlü edebiyat içerisin-de iki ayrı dal olarak incelenmesi gerekti-ği belirtildi, bu görüşlere uygun örnekler verildi.

Yine bu yıllarda oluşan görüşlerden biri de sözlü edebiyat ve folklor çıkarmalarının yazılı edebiyat ile birlikte ele alın-ması ve dilbilimin materyali olarak değ-erlendirilmesidir. Bu görüş çerçevesinde pekçok çalışma gerçekleştirildi. M. Ğab-dullin ile T. Sıdıkov'un "Kazak Halkının Batırlık Cırı" (1972), S. Kaskabakov'un "Kazak Masallarında Büyü / Kazakskaya Volşebnaya Skazka" (1972), I. Düysenbaev'in "Kazak Liro Eposu" (1973), B. Va-hatov'un "Kazak Halk türküleri / Kazak Halk Ölenderi" (1974), K. Seydeha-

nov'un "Ulu Vatan Savaşı" Dönemindeki Kazak Halk Şiiri / Kazaktın Olı Otan Soğısı Kezindeki Halık Poczıyası" (1974), Rahmankul Bedıbaev'in "Dostluk Kemesinde" (1976), B. Adambaev'in "Halk Bilgeligi / Halık Dánalığı" (1976), adlı eserlerinde âşık edebiyatı, folklorik değerler ve yazılı edebiyat bir bütün olarak ele alınmış, karşılaştırılmalı çalışmalar gerçekleştirilmiştir.

Bu alanda meydana gelen görüşlerden biri de sözlü edebiyat olarak değerlendirilen halk şairleri ve destancıların söyledikleri şiir ve destanların folklor ile yakın bağı bulunan tarih, etnografya, arkeoloji, sosyoloji vb. bilim dalları ile ilişkilerinin kurularak incelenmesi ve sonuca gidilmesidir. A. Murğulan'ın "Şokan" ve "Manas" (1971), E. Tursunov'un "Kazak Sözlü Adebıyatını Yapanların Vekilleri / Kazak Avız Edebıyatın Casavşılardıñ Ökilderi" (1976), adlı eserlerinde bu kurama uygun çalışma gerçekleştirilmiştir.

Son yıllarda folklorun estetik ile de bağı kurulmaya başlanmıştır. S. Sadırbaev'in "Folklor ve Estetik" (1976), Adlı eseri bunlardan biridir.

Kazakistan Cumhuriyeti'nin bağımsızlığını kazanmasından sonra Kazak folklor konusundaki çalışmalara daha hız verilmiş, bu yoldaki çalışmalar önem kazanmıştır. Bilimler Akademisi Edebiyat ve Sanat Enstitüsü'ne bağlı "Folklor Bölümü"nde bu yönde yeni çalışmalar ve araştırmalar yürütülmektedir. Folklor Bölümü'nün Başkanı Prof. Dr. Rahmankul Berdibayev'dir. Bu Enstitüye bağlı olarak hizmet veren "Edebiyat Bölümü" ve "El Yazmaları Bölümü"nde de folklor ile ilgili çalışmalar yapılmaktadır. Edebiyat Bölümünün öğretim üyesi Doç. Dr. Muhammedrahim Carmuhammedov özellikle halk (âşık) edebiyatı; El Yazmaları Bölü-

münden Prof. Dr. Şakir İbrayev destanlar konusunda çalışmaktadır.

Kazakistan Bilimler Akademisi Edebiyat ve Sanat Enstitüsü'nün buna büyük katkısı olmaktadır. Enstitü'nün "Kazak Folklorunun Tarihi" (1988), "Folklor Gerçekliği" (1990) adlı çalışmalar alana bir bütün olarak önemli katkılarda bulundu. "Beş Gasır Cırlaydı" (1985), "El Avızınan" (1985), "Kıssa-Destandar" (1986) vb. Birkaç ciltten oluşan halk edebiyatına yönelik eserleri yayımlaması bu konuda epeyce yol alındığını gösteriyor.

Aynı Enstitü tarafından Kazak masallarının 1., 2. ve 3. cildi 1988'de, 4. cildi ise 1989'da; atışmaların 1. ve 2. cildi 1988'de; kahramanlık destanlarının 1. ve 2. cildi 1986'da, 3. cildi 1987'de, 4. cildi ise 1989'da bastırılmıştır.

NOTLAR

1. Rusya'daki folklor faaliyetleri ve siyasî yapının buna etkisi konusunda geniş bilgi için bkz. Felix J. Oinas, "Rusya'da Folklor Faaliyetleri", Çev.: Umay Günay, **Millî Folklor**, C. 3, Sayı: 20, Kış 1993, s. 2-13

KAYNAKLAR

1. Muhtar Avezov, **Edebiyat Tarihi**, Almatı 1991, Ana Tili Baspası.
2. **Ayts**. 2 C. Hazırlayanlar: A. Almanov, S. Devitov, M. Carmuhammedov, Ğ. Mamutova, F. Orazaeva, Almatı 1988, Cazuşı Baspası.
3. **Batırlar Cırı**, 5. C., Hazırlayanlar: O. Nurmuhametova, K. Sıdıkov, Almatı 1989, Cazuşı Baspası.
4. **Beş Gasır Cırlaydı**. 2 C., Hazırlayanlar: M. Mağavin, M. Baydildaev, Almatı 1989, Cazuşı Baspası
5. **Dastandar**, 2. c., Hazırlayanlar: B. Ezibacva, M. Safığov, Almatı 1990, Cazuşı Baspası.

6. Fuat Bozkurt, **Türklerin Dili**, İstanbul 1992, Doğan Ofset.
7. Ali Abbas Çınar, "Kazakistan Halk Kültürü" **Kültür ve Sanat**, Sayı: 17, Mart 1993, s. 36-39.
8. Muhammedrahim Carmuhammedov, **Aytüstün Damuv Coldarı**, Almatı 1976, Bilim Baspası.
9. Muhammedrahim Carmuhammedov, **Aytüstün**, Almatı 1990, Bilim Baspası.
10. Cakav Davrenbekov, **Kazak Baksı Balgerleri**, Almatı 1993, Ana Tili Baspası.
11. Halel Dosmuhammedulı, **Alaman**, Hazırlayanlar: Ğarifolla Anesov, Amankos Mektepov, Şemşedin Kerimov. Almatı 1991, Ana Tili Baspası.
12. **Ecelgi Devir Edebiyatı 2. C.**, Hazırlayanlar: A. Kıracbaeva. Almatı 1991. Ana Tili Baspası.
13. **Erteдеđi Kazak Edebiyatı Hrestomatiyası**. Hazırlayanlar: B. Kencebaev, H. Süyinqeliyev. M. Coldasbekov, M. Mağavin, K. Sıdıkov. Almatı 1967, Mektep Baspası.
14. Ahmet Bican Ercilasun, "Kazaklar Arasında". **Türk Dünyası Üzerine İncelemeler**, Ankara 1993, Feryal Matbaası.
15. M. Ğabdullin, **Kazak Folkloristikası**, Almatı 1972, Ğilim Baspası.
16. Şakir İbraev, **Epos Âlemi**, Almatı 1993, Ğilim Baspası.
17. **Kambar Batır**, Almatı 1967, Cazuvşı Baspası.
18. **Kazak, Alaş, Sarıarka / Mazmundalğan Bibliyografialık Körsetkiş**, Almatı 1993, Ğilim Baspası.
19. **Kazakistan Ülke Raporu**, TİKA Yay.. Ankara 1993, Pelin Ofset.
20. **Kazak Sovet Ansiklopediyası**, 13. C., Almatı 1980.
21. Seyit Kaskabasov, **Kazaktın Halık Prozası**, Almatı 1984, Ğilim Baspası.
22. M. Kazbekov, **Nevrız/Canğırğan Salt, Destürler**, Almatı 1991, Kazakistan Baspası.
23. **Koblandı Batır/Kazak Halkının Batırhk Eposu**, Hazırlayanlar: N. İ. Kidayış Pokrovskoy; O. A. Nurmuhametova. Moskova 1975, Navuk Baspası.
24. A. Konıratbaev, **Kazak Folklorının Tarihi**, Almatı 1991, Ana Tili Baspası.
25. Sebit Mukanov, **Halık Murası**, Almatı 1974, Kazakistan Baspası.
26. Felix J. Oinas, "Rusya'da Folklor Faaliyetleri". Çev. Umay Günay. Millî Folklor, C. 3. Sayı 20, Kış 1993, s. 2-13.
27. S. Sadırbaev, **Halık Adebıyatının Tarihi Neğizderi**, Almatı 1992, Kazak Üniversite Baspası.
28. S. Sadırkaev, **Kazak Hak Adabiyeti**, Almatı 1990, Ravan Baspası.
29. E. Sağındıkov, **Kazaktın Ultık Oyundarı**, Almatı 1991, Ravan Baspası.
30. Ahmet Temir, **Türkoloji Tarihinde Wilhelm Radloff Devri**, Ankara 1991, TTK Basımevi.
31. Nısanbek Törkcululı, **Kazaktın Cüz Şeşeni**, Almatı 1993, Altın Adam Baspası.
32. **XX. Ğasırdadı Kazak Adebıyatı**, Hazırlayanlar: T. Ebdırahmanov, K. Carmağambetov, Almatı 1993, Mektep Baspası.
33. Hamza Zülfıkar, **Yüksek Öğretimde Türkçe Yazım ve Anlatım**, Ankara 1981, Gül Yayınevi.

ABONELERİMİZE HATIRLATMA...

20. Sayıyla Eski Dönem Abone Süresi Bitmiştir.

21. Sayıdan İtibaren Yeni Dönem Başlamıştır.